

Zpráva o šetření ve věci A. týkající se výchovného

Pan A., r.č. xxxx, bytem xxxx (stěžovatel), se na mě obrátil s podnětem, v němž si stěžoval na průtahy při vyřizování své žádosti o výchovné. V průběhu šetření mě požádal, abych prověřil i věcnou správnost rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení (ČSSZ), která mu přiznala výchovné pouze za výchovu mladší dcery, nikoliv staršího syna.

A. Shrnutí závěrů

ČSSZ se v této věci dopustila tří pochybení:

- (1) Řízení o zvýšení starobního důchodu stěžovatele o výchovné trvalo nepřiměřeně dlouhou dobu.
- (2) ČSSZ si neobstarala všechny nezbytné podklady pro vydání rozhodnutí, a v důsledku toho řádně nezjistila skutečný stav věci.
- (3) Rozhodnutí ČSSZ je nepřezkoumatelné, protože neobsahuje dostatečné odůvodnění.

B. Skutková zjištění a právní hodnocení

B.1 Délka řízení

B.1.1 Právní úprava

ČSSZ je povinna vyřizovat všechny věci bez zbytečných průtahů.¹ Dodržení této povinnosti spočívá mj. v tom, že ČSSZ musí svá rozhodnutí vydávat bez zbytečného odkladu² ve lhůtách stanovených zákonem.

Pro vydání rozhodnutí o změně důchodu je stanovena lhůta **90 dnů** ode dne podání žádosti o zvýšení důchodu.³

Pokud žádost neobsahuje všechny nezbytné náležitosti nebo trpí jinými vadami, je Městská správa sociálního zabezpečení Brno (MSSZ), nebo následně ČSSZ, povinna pomoci žadateli odstranit nedostatky žádosti nebo ho **vyzvat k jejich odstranění** a poskytnout mu k tomu přiměřenou lhůtu.⁴ O tuto dobu se prodlužuje lhůta pro vydání rozhodnutí.⁵ Dnem vydání rozhodnutí je den jeho odeslání žadateli.⁶

B.1.2 Skutková zjištění

Stěžovatel podal žádost o zvýšení důchodu dne 6. 2. 2023. Dopisem ze dne 6. 3. 2023 jej MSSZ vyzvala k odstranění vady žádosti a stanovila mu lhůtu k provedení tohoto úkonu 30 dnů. Stěžovatel zaslal MSSZ doplnění dne 22. 3. 2023. ČSSZ o ní vyhotovila rozhodnutí dne 27. 9. 2023 a poté jej odeslala stěžovateli.

1 Ustanovení § 6 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu.

2 Ustanovení § 71 odst. 1 správního řádu.

3 Ustanovení § 85a odst. 3 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

4 Ustanovení § 45 odst. 2 správního řádu.

5 Ustanovení § 107a odst. 1 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

6 Ustanovení § 71 odst. 2 písm. e) správního řádu.

ČSSZ mi sdělila, že o žádosti stěžovatele o výchovné nemohla rozhodnout dříve, protože dne 12. 12. 2022 požádal o zvýšení svého starobního důchodu za výkon výdělečné činnosti při pobírání starobního důchodu. Zpracování obou žádostí současně a vydání jednoho rozhodnutí o nich bohužel nebylo technicky možné. ČSSZ proto upřednostnila vydání rozhodnutí o dříve podané žádosti. Dne 10. 8. 2023 vydala rozhodnutí o zvýšení starobního důchodu za další výkon výdělečné činnosti a pokračovala v řízení o výchovném.

ČSSZ se stěžovateli omlouvá za prodlení při vyřizování jeho důchodové záležitosti a s tím spojené komplikace. Zpoždění bylo způsobeno zpracováváním extrémního množství žádostí o přiznání tzv. předčasných starobních důchodů, velkého množství žádostí o výchovné a z důvodu napjaté personální situace na všech pracovištích ČSSZ. Ujistila mě, že se snaží vycházet klientům vstříc a jednat k jejich plné spokojenosti, bohužel je limitována personálními a časovými kapacitami, a ke zpoždění tak může dojít.

B.1.3 Hodnocení postupu ČSSZ

Lhůta 90 dnů pro vydání rozhodnutí se v tomto případě prodloužila o 16 dnů od zaslání výzvy MSSZ do doručení odpovědi stěžovatele. ČSSZ tudíž měla rozhodnout do 106 dnů od podání žádosti, tj. nejpozději dne 23. 5. 2023 (o 4 měsíce dříve, než tak skutečně učinila).

Je pravda, že ČSSZ byla na konci roku 2022 a na počátku roku 2023 extrémně přetížena. Nebylo ve fyzických silách jejích zaměstnanců zpracovat v zákonné lhůtě všechny žádosti, které obdržela. Přesto tato mimořádná situace neznamena, že by její několikaměsíční nečinnost v konkrétní věci nebyla průtahem v řízení. Rovněž skutečnost, že v případě stěžovatele nebylo technicky možné spojit řízení o jeho dvou žádostech o změnu důchodu do jednoho řízení, nezpůsobuje, že by se řízení o zvýšení důchodu o výchovné prodlužovalo o dobu vedení řízení o zvýšení důchodu za další výkon výdělečné činnosti. Pro každou žádost běžela lhůta pro vydání rozhodnutí samostatně.

Dospěl jsem proto k závěru, že ČSSZ se dopustila **pochybení. Řízení o zvýšení starobního důchodu o výchovné trvalo nepřiměřeně dlouhou dobu.**

B.2 Výchovné

B.2.1 Právní úprava

Výchovné představuje zvýšení procentní výměry starobního důchodu za každé vychované dítě o 500 Kč.⁷

Základní podmínkou pro uznání, že osoba dítě vychovala, je, že o něj **osobně pečovala alespoň po dobu deseti roků** předtím, než dosáhlo zletilosti.⁸

Pokud dítě vychovávalo více osob (typicky oba rodiče společně), přihlíží se k výchově dítěte jen u té osoby, která o dítě osobně **pečovala v největším rozsahu**.⁹ Krajský soud v Brně v rozsudku ze dne 24. 7. 2024 č. j. 41 Ad 4/2024-34¹⁰ vymezil, jak by ČSSZ měla postupovat při posuzování rozsahu péče.

7 Ustanovení § 34a zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.

8 Ustanovení § 32 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění.

9 Ustanovení § 34 odst. 3 zákona o důchodovém pojištění.

10 Dostupný z www.nssoud.cz.

ČSSZ by měla zkoumat dvě kritéria:

- (A) kdo o děti v rámci celého období, kdy byly nezletilé, osobně pečoval ve zjevně největším časovém rozsahu, a
- (B) jestli v průběhu tohoto období nastaly u osoby pečující v největším časovém rozsahu skutečnosti, pro které výchovné zákonodárce zavedl, tedy důvody ke kompenzaci určitého úbytku na možném výdělků či nemožnosti kariérního růstu apod.

K vyhodnocení těchto kritérií si ČSSZ musí obstarat **nezbytné podklady**,¹¹ tj. důkazní prostředky. V řízení lze užít všech důkazních prostředků, které jsou vhodné ke zjištění stavu věci a které nejsou získány nebo provedeny v rozporu s právními předpisy. Jde zejména o listiny, ohledání, svědeckou výpověď a znalecký posudek.¹² Tyto důkazní prostředky pomáhají ČSSZ k tomu, aby splnila svou povinnost **zjistit stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti**.¹³

B.2.2 Skutkové okolnosti

ČSSZ zvýšila procentní výměru starobního důchodu stěžovatele o 500 Kč za výchovu jednoho dítěte, mladší dcery Anety, nar. xxxx. Za péči o staršího syna Adama, nar. xxxx ČSSZ stěžovateli výchovné nepřiznala.

B.2.2.1 Výchova syna

Stěžovatel osobně pečoval o svého syna Adama od jeho narození do zletilosti, tj. 18 let.

B.2.2.2 Rozsah péče o syna

Stěžovatel uvedl, že z 18 let dětství svého syna o něj v převážné míře pečoval 11 let.

Manželka stěžovatele pečovala osobně o syna po dobu mateřské dovolené, tj. 2 roky od jeho narození, tj. do roku 1985. V tomto období péče matky převažovala péči otce. V následujících letech pečovali oba rodiče v podobném rozsahu.

V roce 1990/1991 onemocněla manželka stěžovatele rakovinou. Absolvovala onkologickou léčbu, která ji podstatným způsobem limitovala v péči o děti. Stěžovatel proto postupně převzal naprostou většinu péče o děti, protože matka ji v důsledku nepříznivého zdravotního stavu nemohla vykonávat.

Stěžovatelova manželka zemřela dne 7. 5. 1995. Synovi Adamovi bylo k tomuto dni 12 let. Dalších 6 let o něj stěžovatel pečoval zcela sám.

B.2.2.3 Finanční znevýhodnění v důsledku péče o dítě

ČSSZ zjišťovala z dokladů, které má ve svém archivu, zda péče o děti měla negativní dopad na příjmy stěžovatele. Uvedla, že v období od narození syna do jeho zletilosti nedošlo k poklesu výdělků stěžovatele.

Stěžovatel uvedl, že péče o děti jej omezila v kariérním růstu. Byl nucen zanechat plánů, a dokonce i prvních kroků na podnikání v IT oboru, protože to v té době bylo spojeno s častým cestováním. Setrval proto v zaměstnání, aby mohl pečovat o děti.

11 Ustanovení § 50 odst. 2 správního řádu.

12 Ustanovení § 51 odst. 1 správního řádu.

13 Ustanovení § 3 správního řádu.

Jeho zaměstnání mu umožňovalo zvládat péči o děti, jako xxx (povolání) měl možnost velmi pružné pracovní doby, navíc rodina bydlela blízko jeho pracoviště.

B.2.3 Hodnocení postupu ČSSZ

B.2.3.1 Výchova dítěte

ČSSZ správně uznala, že stěžovatel svého syna vychoval, protože o něj pečoval déle než 10 let před jeho zletilostí.

B.2.3.2 Rozsah péče o dítě a finanční znevýhodnění žadatele

ČSSZ nedostatečně ověřila obě tvrzení stěžovatele (tj. že od započetí onkologické léčby manželky pečoval o syna převážně on a že péče o děti ho omezila v kariérním růstu).

Protože předmětem dokazování jsou skutečnosti, které nastaly před dlouhou dobou, je otázka, zda by stěžovatel mohl ČSSZ předložit nějaké listinné doklady prokazující jeho tvrzení. **Nehodnotím proto jako pochybení, když ČSSZ stěžovatele nevyzvala, aby jí doložil další listinné důkazní prostředky.**

ČSSZ však mohla získat alespoň dva důkazní prostředky, na jejichž základě mohla tvrzení stěžovatele ověřit. Jedná se o **posudkový spis zesnulé manželky stěžovatele a svědeckou výpověď jeho syna.**

Z posudkového spisu mohla zjistit, jaký byl zdravotní stav zesnulé manželky po zahájení onkologické léčby. Syn stěžovatele pak mohl ČSSZ sdělit, jak o něj rodiče pečovali poté, co matce bylo diagnostikováno onkologické onemocnění.

Tyto důkazní prostředky si ČSSZ neopatřila, **nezjistila proto skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti.** V jejím postupu proto shledávám **pochybení.**

B.3 Rozhodnutí o zvýšení starobního důchodu ze dne 27. 9. 2024

B.3.1 Právní úprava

ČSSZ je povinna do odůvodnění rozhodnutí o změnu důchodu uvést:

- důvody svého rozhodnutí,
- které podklady si opatřila pro jeho vydání,
- úvahy, kterými se řídila při hodnocení důkazů a při výkladu právních předpisů, a
- informaci o tom, jak se vypořádala s návrhy a námitkami účastníka řízení (žadatele).¹⁴

Pokud odůvodnění rozhodnutí nesplňuje tyto požadavky, jedná se nejen o **nezákonné rozhodnutí**, ale rovněž o tzv. **nepřezkoumatelné rozhodnutí** (neschopné soudního přezkumu).

Z pravidla, že rozhodnutí musí obsahovat řádné a přesvědčivé odůvodnění, platí výjimka. Rozhodnutí **nemusí obsahovat odůvodnění, pokud ČSSZ rozhodnutím v plném rozsahu vyhovělo žádosti účastníka řízení.**¹⁵

¹⁴ Ustanovení § 68 odst. 3 správního řádu.

¹⁵ Ustanovení § 68 odst. 4 správního řádu.

B.3.1.1 Skutková zjištění

ČSSZ ve svém rozhodnutí uvedla, že zvyšuje procentní výměru starobního důchodu stěžovatele za výchovu jeho mladší dcery (bez vysvětlení). Nepřiznání výchovného za výchovu syna Adama ČSSZ odůvodnila tím, že o dítě pečovala ve větším rozsahu jiná osoba, paní B., nar. xxxx.

B.3.1.2 Hodnocení postupu ČSSZ

ČSSZ svým rozhodnutím stěžovateli vyhověla pouze zčásti. Toto rozhodnutí proto musí obsahovat náležité odůvodnění. ČSSZ neuvedla, které podklady si opatřila, jakými úvahami se řídila při hodnocení důkazů a při výkladu zákona o důchodovém pojištění ani jak se vypořádala s návrhy a námitkami stěžovatele.

Nevysvětlila, v čem se péče o mladší dceru lišila od péče o staršího syna a proč péči o ni uznala za dostatečnou na rozdíl od péče o syna.

Rozhodnutí ze dne 27. 9. 2024 proto **neobsahuje náležité odůvodnění, je nezákonné a současně nepřezkoumatelné.**

C. Informace o dalším postupu

Zprávu zasílám ředitelce sekce pro řízení úřadu ČSSZ Mgr. Ivaně Žáčkové a žádám ji, aby se ve lhůtě **45 dnů** od jejího doručení vyjádřila ke zjištěným pochybením a vyrozuměla mě o přijatých opatřeních k nápravě.¹⁶ Pokud neodpoví, nepřijme opatření k nápravě nebo provedená opatření nebudou považovat za dostatečná, vydám závěrečné stanovisko, v němž navrhnou opatření k nápravě.¹⁷

Zprávu zasílám rovněž stěžovateli.

Brno 11. prosince 2024

JUDr. Stanislav Křeček
veřejný ochránce práv
(podepsáno elektronicky)

---

¹⁶ Podle § 18 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv.

¹⁷ Podle § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.